

Stanowisko Gminy Miejskiej Kraków dotyczące wprowadzenia zmian w Ustawie Prawo Ochrony Środowiska

Geneza problemu

Gmina Miejska Kraków została w sposób szczególny, w skali Polski, dotknięta problemem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Ograniczając się wyłącznie do zagrażających zdrowiu ludzkiemu, stężeń zanieczyszczeń pyłowych, stwierdzić należy iż wahają się one w przedziale od 106 do 186 dni (przy dopuszczalnej normie rocznej 35 dni), w zależności od lokalizacji stacji pomiarowych. Na ten stan rzeczy składa się zbieg wielu nakładających się na siebie czynników, wśród których wymienić należy:

1. układ terenu- miasto Kraków jest położone w dolinie rzeki z ograniczoną możliwością przewietrzania
2. warunki meteorologiczne
3. zjawisko tzw. niskiej emisji czyli tworzenia się zanieczyszczeń w wyniku pracy lokalnych pieców i kotłowni węglowych, szczególnie w okresie jesienno- zimowym (wg danych inwentaryzacyjnych na terenie GMK znajduje się ok 25 tys. czynnych palenisk węglowych, ponadto na terenie 14 gmin bezpośrednio graniczących z Krakowem szacunkowa ilość palenisk oscyluje wokół 50 tys. sztuk).
4. rosnący w sposób stały wolumen emisji komunikacyjnej- tylko w Krakowie zarejestrowanych jest ponad 500 tys. samochodów, z czego samochody starsze niż 5 lat stanowią ok 92% całości populacji.
5. emisja przemysłowa- powstająca w wyniku działalności przemysłu
6. emisja napływowa- w tym szczególnie w wyniku niekorzystnego układu róży wiatrów- napływ zanieczyszczeń z kierunków zachodniego i południowo- zachodniego (uprzemysłowione tereny Śląska i czeskich Moraw) oraz z terenów bezpośrednio graniczących z Krakowem
7. emisja wtórna- powstająca w wyniku ponownego unoszenia w powietrzu osadzonych na powierzchni ziemi zanieczyszczeń (np. w wyniku ruchu samochodów lub wiatru).

Kraków jest jednocześnie pionierem działań naprawczych w zakresie poprawy jakości powietrza w skali ogólnopolskiej. Jest pierwszym i do tej pory jedynym miastem w Polsce w którym podjęto, na skutek przyjęcia we wrześniu 2013r. przez Sejmik Województwa Małopolskiego tzw. „Uchwały antysmogowej” wprowadzającej całkowity zakaz palenia paliwami stałymi na obszarze gminy.

Podjęte działania i narzędzia wykorzystywane przez Gminę Miejską Kraków mające na celu poprawę jakości powietrza

Zasadniczym celem władz Gminy Miejskiej Kraków jest prowadzenie równoległych działań na rzecz ograniczania wielkości emisji pochodzących ze wszystkich typów emisji. W sposób priorytetowy traktowana jest jednak kwestia całkowitej likwidacji palenisk węglowych funkcjonujących na terenie miasta. Poniżej zaprezentowano kluczowe aktywności GMK w zakresie ochrony powietrza:

PROGRAM OGRANICZANIA NISKIEJ EMISJI (PONE)- funkcjonujący z przerwami od 1995 roku.

Efektami programu od początku jego realizacji do września br. roku jest:

- likwidacja ponad 24 tys. pieców i prawie 2,8 tys. kotłowni węglowych
- instalacja 867 punktowych instalacji typu OZE, wykorzystujących m. in. energię słoneczną

Zwracamy również uwagę na skalę wysiłku finansowego jaki ponosi w tym zakresie Gmina Miejska Kraków. Uwzględniając wyłącznie dane z ostatnich kilku lat, prezentują się one następująco:

ROK	LIKWIDACJA NISKIEJ EMISJI W KRAKOWIE		
	Zrealizowane wydatki [PLN]	Zlikwidowana ilość pieców	Zlikwidowana ilość kotłowni
1995	317 098	1 771	12
1996	761 506	3 281	33
1997	558 686	2 207	24
1998	280 281	1 261	16
1999	304 955	1 237	27
2000	279 682	1 038	18
2001	283 007	658	11
2002	506 173	844	23
2003	732 019	1 108	29
2004	833 296	1 306	30
2005	823 865	1 240	29
2006	705 114	1 160	19
2007	983 782	1 327	29
2008	1 449 702	443	12
2009	2 993 454	650	13
2012	2 142 285	375	16
2013	14 034 283	1 591	255
2014	35 779 022	1 198	878
do 09.2015	40 062 469	1 412	1323
OGÓŁEM 1995-2015	103 830 679	24 107	2 797

Całkowity plan wydatków na 2015 rok opiewa na kwotę zbliżoną do 50 mln zł (w tym również środki zewnętrzne z programu KAWKA i środki UE). Wstępny plan wydatków przewidzianych na 2016 rok opiewa na kwotę zbliżoną do 100 mln zł, na 2017 – ponad 70 mln zł i 2018 – ponad 50 mln zł.

W ramach programu do 2018 roku zaplanowano likwidację ok. 9 tys. palenisk węglowych na terenie miasta.

Równoległe z realizacją PONE władze gminy podjęły decyzję o całkowitej likwidacji pieców i kotłowni węglowych pozostających w zasobie majątkowym gminy w nieprzekraczalnym terminie do 2018 roku. Łączny planowany budżet na lata 2014- 2015 wynosi ok. 2,3 mln zł.

LOKALNY PROGRAM OSŁONOWY- dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych. Program zgodnie z postanowieniem Rady Miasta Krakowa jest realizowany na przestrzeni lat 2013-2022 a jego łączny budżet wynosi prawie 17 mln złotych. Docelowo w 2022 roku Gmina jest gotowa na dofinansowanie prawie 3 tys. krakowskich rodzin, które zdecydują się na likwidację pieca węglowego.

SKALA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU OSŁONOWEGO NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW	
ROK	łączny budżet
2014 (wykonanie)	54 tys. PLN
2015 (plan)	0,3 mln PLN
2016 (plan)	0,8 mln PLN
2017 (plan)	1,6 mln PLN
2018 (plan)	2,2 mln PLN
2019 (plan)	2,6 mln PLN
2020 (plan)	2,9 mln PLN
2021 (plan)	3,1 mln PLN
2022 (plan)	3,3 mln PLN
RAZEM:	16,8 mln PLN

DZIAŁANIA O CHARAKTERZE INWESTYCYJNYM

Działania Gminy w zakresie inwestycyjnym koncentrują się wokół obszarów ograniczających wielkość emisji komunikacyjnej oraz niskiej ze źródeł lokalnych. Ponadto władze Krakowa planują szereg działań mających na celu ograniczenie zapotrzebowania na energię zarówno w zasobach budynków komunalnych jak i w mieszkaniach prywatnych.

Wśród najważniejszych inwestycji miejskich w sposób szczególny wskazać należy:

NAJWAŻNIEJSZE INWESTYCJE I ZAKUPY MAJĄCE WPŁYW NA OGRANICZANIE EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO W LATACH 2014-2020 NA TERENIE GMK				
NAZWA PROJEKTU	NAZWA PROGRAMU	łączy budżet [mln PLN]	w tym udział środków UE [mln PLN]	RODZAJ EMISJI
Budowa parkingów PARK and RIDE	RPO WM	87	68	Liniowa
Zakup 120 autobusów MPK	RPO WM	182	126	
Budowa 40 km ścieżek rowerowych	RPO WM	61	42	
Działania o charakterze głębokiej modernizacji energetycznej	RPO WM	135	73	Niska/lokalna
Rozbudowa sieci ciepłowniczych	POIŚ	743	453	Liniowa
Zakup 32 sztuk taboru tramwajowego- podstawowa lista	POIŚ	256	125	
Zakup 12 sztuk taboru tramwajowego- rezerwowa lista	POIŚ	102	50	
Budowa 4 nowych linii tramwajowych	POIŚ	789	325	
RAZEM:		2 355	1 262	

DZIAŁANIA DOTYCZĄCE UTRZYMANIA CZYSTOŚCI MIASTA- walka z emisją wtórną

Władze Krakowa, w celu ograniczenia uciążliwości i wielkości źródeł emisji wtórnej podjęły decyzję o radykalnym zwiększeniu środków finansowych na utrzymanie czystości w mieście oraz zakup nowoczesnych, wydajnych urządzeń myjąco- sprzątających za kwotę ponad 10 mln PLN.

ROK	NAKŁADY FINANSOWE NA UTRZYMANIE CZYSTOŚCI [mln PLN]
2014	43,9
2015	57
2016	59
2017	60

DZIAŁANIA O CHARKATERZE INFORMACYJNO- EDUKACYJNYM

Tylko w 2015 roku władze gminy zaplanowały około 30 różnego typu akcji o charakterze edukacyjno-informacyjnym, z budżetem łącznym na poziomie 500 tys. zł, dedykowanych dla mieszkańców gminy, mających na celu uczulanie wszystkich krakowian na konieczność ochrony powietrza atmosferycznego.

Wśród sztandarowych projektów z tego obszaru wymienić należy m.in.: kampanię Zdrowy Oddech, Bezpiecni, Dni Ziemi, Krakowski Festiwal Recyklingu czy też Europejski Tydzień Zrównoważonego Transportu.

Skutki ewentualnego odrzucenia proponowanych przez Parlament RP zmian w Ustawie Prawo Ochrony Środowiska

1. Osłabienie tempa wymiany pieców w ramach programu PONE

Brak wprowadzenia znowelizowanych zapisów art. 96 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska będzie skutkował, bezpośrednio dla Krakowa, znaczącym spowolnieniem tempa wymiany pieców węglowych na terenie Krakowa a co za tym idzie prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością związanym z utratą środków finansowych przeznaczonych na ten cel już w 2016 roku.

2. Niebezpieczeństwo utraty środków pomocowych dedykowanych na walkę z niską emisją

W przypadku, co jest niezwykle prawdopodobne, niekorzystnych rozstrzygnięć Najwyższego Sądu Administracyjnego dotyczącego dalszych losów Uchwały Sejmiku Województwa Małopolskiego wprowadzającej na terenie Krakowa całkowity zakaz używania paliw stałych, w tym również węglem (wokanda NSA wyznaczona na 25.09 br.) oraz jednoczesnym zajęciem przez Pana Prezydenta RP negatywnego stanowiska związanego z akceptacją zmian w Ustawie POŚ Samorząd Województwa Małopolskiego jak również Gmina Miejska Kraków utraci realną zdolność do dalszej realizacji planów ograniczania niskiej emisji na wiele lat. Tylko w przypadku Stowarzyszenia Metropolia Krakowska obejmującego swoim zasięgiem obszar Gminy Miejskiej Kraków wraz z 14 bezpośrednio graniczącymi z GMK skala potencjalnie zagrożonych utratą środków rozdzielonych w ramach tzw. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, oscyluje wokół¹:

- dla działania „Poprawa Jakości Powietrza” mającego na celu likwidację nieekologicznych źródeł ciepła oraz większą dostępność sieci ciepłowniczych 50 mln EUR ze środków RPO WM oraz 107 mln EUR z POIŚ,

Ponadto, w naszej opinii, zagrożeniu utratą (w mniejszej skali) mogą podlegać środki dedykowane na głęboką modernizację energetyczną budynków użyteczności 22 mln EUR z RPO WM i kompleksową modernizację energetyczną budynków mieszkalnych 16 mln EUR z POIŚ

De facto, w przypadku niekorzystnych dla Gminy Miejskiej Kraków rozstrzygnięć zarówno w przypadku Uchwały Sejmiku Województwa Małopolskiego jak również nowelizacji zapisów Ustawy Prawo Ochrony Środowiska, pod znakiem zapytania postawiony zostanie dotychczasowy wieloletni wysiłek gminy a skuteczność dalszej realizacji projektu całkowitej likwidacji palenisk w Krakowie stanie pod dużym znakiem zapytania. **Staliśmy jako gmina przed sytuacją w której bez kolejnych precyzyjnie opisanych narzędzi prawnych jesteśmy skazani na porażkę w naszych staraniach o poprawę jakości powietrza.**

---

¹ źródło danych liczbowych: Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego.